

Κατευθυντήριες οδηγίες

για διερμηνείες/πολιτισμικές
διαμεσολαβήτριες που εργάζονται σε
υπηρεσίες για επιζώσες έμφυλης βίας

MINISTRY OF LABOUR AND SOCIAL AFFAIRS
GENERAL SECRETARIAT
FOR FAMILY POLICY AND
GENDER EQUALITY

ΚΕΘΙ

This Project is co-funded by the Rights, Equality and Citizenship Programme of the European Union
The content of this document represents the views of the author only and is his/her sole responsibility.
The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

Πίνακας περιεχομένων

Credits	→ 2
Εισαγωγή	→ 4
Κατανοώντας την Έμφυλη Βία	→ 5
Το ζήτημα της Κουλτούρας	→ 8
Κατευθυντήριες Αρχές για διερμηνείς και πολιτισμικούς/ες διαμεσολαβητές/τριες που εργάζονται σε δομές υποστήριξης για επιζώσες έμφυλης βίας	→ 9
Χρήσιμες πηγές για διερμηνείς/Πολιτισμικές-ους Διαμεσολαβήτριες/ητές	→ 11
Βιβλιογραφικές αναφορές	→ 12

Credits

Συνεργάτες του Έργου:

Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (ΓΓΙΦ),
Κέντρο Έρευνας για Θέματα Ισότητας (ΚΕΤΗΙ),
International Rescue Committee Ελλάς

Συγγραφέας:

Βιργινία Ξυθάλη

Επιμέλεια:

Μαρία Λιάπη

Ευχαριστίες:

Ευχαριστούμε ιδιαίτερα όλους/ες τους συμμετέχοντες/ουσες στις επιμορφωτικές δράσεις του προγράμματος «SURVIVOR» για την ανεκτίμητη συμβολή τους

Με την υποστήριξη του:

Book Design:

SUSAMI Creative Agency
<https://susamicreative.com>

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>.

Εισαγωγή

Σκοπός και Κοινό

Το πρόγραμμα SURVIVOR, το οποίο ξεκίνησε το 2018, είναι ένα έργο που χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και υλοποιείται από μια κοινοπραξία κρατικών θεσμών (Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων-ΓΓΙΦ, Κέντρο Έρευνας Για Θέματα Ισότητας-ΚΕΘΙ), τον βασικό ελληνικό φορέα με αντικείμενο την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας (ΚΓΜΕ Διοτίμα) και το ελληνικό τμήμα του διεθνούς ανθρωπιστικού φορέα για την έμφυλη βία (International Rescue Committee Ελλάς). Το έργο επικεντρώνεται στην ενίσχυση των υφιστάμενων υπηρεσιών υποστήριξης ατόμων που έχουν υποστεί έμφυλη βία (GBV) στην Ελλάδα - στα νησιά και στην ενδοχώρα - με την οικοδόμηση της ικανότητάς τους να προσεγγίζουν επιζώσες έμφυλης βίας από τον προσφυγικό και μεταναστευτικό πληθυσμό. Μέσω του έργου, η κοινοπραξία στοχεύει στην ενίσχυση της ποιότητας των υπηρεσιών στην Ελλάδα και στη βελτίωση της πρόσβασης των επιζωσών προσφυγισσών και μεταναστριών, καθώς και στην ενίσχυση των προγραμματικών παρεμβάσεων σχετικά με την έμφυλη βία μέσω διακρατικού διαλόγου και ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών.

Το ΚΓΜΕ Διοτίμα παρέιχε, στο πλαίσιο αυτό, κατάρτιση και ευαισθητοποίηση σχετικά με την έμφυλη βία σε πολιτιστικούς/-ες διαμεσολαβητές/-τριες που εργάζονται σε δομές του δημόσιου τομέα για επιζώσες έμφυλης βίας (Συμβουλευτικά Κέντρα, Ξενώνες φιλοξενίας, Τηλεφωνική γραμμή SOS). Το σεμινάριο έδωσε τη δυνατότητα σε διερμηνείς/ διαμεσολαβήτριες να συζητήσουν τις αντιλήψεις τους σχετικά με την έννοια του φύλου και της έμφυλης βίας, και επίσης, να επαναδιατυπώσουν τις βασικές αρχές της πολιτιστικής διαμεσολάβησης και να ενσωματώσουν στις προσλαμβάνουσές τους την παράμετρο του φύλου.

Οι πολιτισμικοί/-ες διαμεσολαβητές/-τριες που εργάζονται στο πλαίσιο των δομών υποστήριξης των επιζωσών έμφυλης βίας αποτελούν επαγγελματίες ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη της εμπιστοσύνης που απαιτείται για να επιτευχθεί το βέλτιστο αποτέλεσμα για κάθε εξυπηρετούμενη. Ο ρόλος τους γεφυρώνει την απόσταση μεταξύ της/του

κοινωνικής/ού επιστήμονα και της επιζώσας και μειώνει το άγχος και τον πόνο που μπορεί να δημιουργήσει το σύστημα υποστήριξης. Όταν δουλεύουν με επιζώσες, οι πολιτιστικοί διαμεσολαβητές πρέπει, πέρα από τη διατήρηση υψηλών προτύπων επαγγελματισμού και δεξιοτήτων διερμηνείας, να έχουν ευρεία αντίληψη του τι είναι η έμφυλη βία και πώς μπορεί να επηρεάσει τις γυναίκες και τα κορίτσια. Παρόλο που συνήθως δεν είναι επιφορτισμένες/οι με την παροχή βοήθειας, η θέση τους απαιτεί ένα ικανοποιητικό επίπεδο κατανόησης των αιτιών και τα αποτελεσμάτων της έμφυλης ανισότητας και της έμφυλης βίας. Επιπλέον, η συμπεριφορά τους οφείλει να εδράζεται στην αρχή της μη-διάκρισης και να είναι συμπεριληπτική, με κατανόηση και μη σεξιστική, ώστε να μην επιδοκιμάζει ακούσια οποιαδήποτε μορφή έμφυλης βίας ή άλλη παραβιαστική συμπεριφορά.

Αυτός ο οδηγός έχει σχεδιαστεί για διερμηνείς/πολιτισμικούς διαμεσολαβητές που εργάζονται τόσο για κρατικούς όσο και για μη κρατικούς φορείς που ειδικεύονται στη φροντίδα των επιζωσών έμφυλης βίας. Ειδικότερα, επικεντρώνεται σε βέλτιστες πρακτικές σχετικά με τη διερμηνεία και τη διαμεσολάβηση, με γνώμονα την παράμετρο του φύλου. Επίσης προσφέρει στις διερμηνείς/διαμεσολαβήτριες το βασικό θεωρητικό υπόβαθρο σχετικά με την έμφυλη βία. Οι αναγνώστες/τριες μπορούν να βρουν βασικές υποχρεώσεις των πολιτιστικών διαμεσολαβητών που εργάζονται σε υπηρεσίες που υποστηρίζουν επιζώσες καθώς και βασικές έννοιες που σχετίζονται με την έμφυλη βία.

Οι κύριοι στόχοι του οδηγού είναι:

- Να περιγράψει με σαφήνεια τους ρόλους και τις ευθύνες των πολιτιστικών διαμεσολαβητών στο πλαίσιο των υπηρεσιών που υποστηρίζουν επιζώσες έμφυλης βίας
- Να κωδικοποιήσει τις βασικές έννοιες και ορισμούς που σχετίζονται με την έμφυλη βία, ώστε να είναι εύκολα προσβάσιμοι από τωρινές και μελλοντικές διερμηνείς.
- Να συμβάλει στην παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών σε επιζώσες έμφυλης βίας

1 ΣΤΙΣ 3
ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΕΧΕΙ ΥΠΟΣΤΕΙ
ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΙΑ

ΜΗΝ ΤΟ
ΠΡΟΣΠΕΡΝΑΣ

1

Κατανοώντας την Έμφυλη Βία

Ως Έμφυλη Βία ορίζεται οποιαδήποτε επιβλαβής ενέργεια διαπράττεται ενάντια στη θέληση ενός προσώπου και βασίζεται σε κοινωνικά ορισμένες διαφορές μεταξύ αρσενικών και θηλυκών. Όπως και στις περισσότερες άλλες περιπτώσεις, αυτή η μορφή βίας παραβιάζει ορισμένα ανθρώπινα δικαιώματα. Η έμφυλη βία έχει τις ρίζες της στις ανισότητες μεταξύ των φύλων, τις οποίες και ενισχύει. Επιπλέον, δεν μπορεί να γίνει κατανοητή εκτός των κοινωνικών δομών και των έμφυλων ρόλων που τη στηρίζουν και τη δικαιολογούν, καθώς και έξω από τις νόρμες σχετικά με το φύλο. Η έμφυλη βία πλήττει τις γυναίκες, αλλά και τους άνδρες, τις οικογένειες, τις κοινότητες και τις κοινωνίες. Η έμφυλη βία αποτελεί μια από τις πιο συνήθεις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον κόσμο. Επίσης, επηρεάζει δυσανάλογα τις γυναίκες και τα κορίτσια και δεν γνωρίζει κοινωνικά, οικονομικά ή εθνοτικά όρια. Εκτιμάται ότι, παγκοσμίως, μία στις τρεις γυναίκες θα βιώσει σωματική ή σεξουαλική κακοποίηση κατά τη διάρκεια της ζωής της και σχεδόν το 30% των γυναικών έχουν αναφέρει ότι έχουν υποστεί κάποια μορφή σωματικής και / ή σεξουαλικής βίας από τον σύντροφό τους (Βία κατά των Γυναικών, ΠΟΥ, 2017).

Βασικές Μορφές έμφυλης βίας

Τέσσερις είναι οι βασικές μορφές/τύποι έμφυλης βίας που απαντώνται σε όλα τα συστήματα απόκρισης και υποστήριξης, οι Σεξουαλική, Σωματική, Οικονομική και Ψυχολογική. Οι τέσσερις αυτοί τύποι αποτελούν μια βασική ταξινόμηση, ενώ σε ορισμένες άλλες πηγές οι Επιβλαβείς Πρακτικές αναγνωρίζονται ως πέμπτη μορφή / τύπος έμφυλης βίας.

Οι χρήστες/-τριες αυτού του οδηγού θα επωφεληθούν από την εξοκείωση με τις πιο συχνά αναγνωρισμένες υποκατηγορίες έμφυλης βίας, που παρουσιάζονται στον παρακάτω κατάλογο:

- 1. Βιασμός:** Η μη συναινετική, εξαναγκασμένη διείσδυση στο αιδοίο, τον πρωκτό ή το στόμα, συμπεριλαμβανόμενης της διείσδυσης αντικειμένου.
- 2. Άσκηση σεξουαλικής βίας:** Οποιαδήποτε μορφή μη συναινετικής σεξουαλικής επαφής εκτός της διείσδυσης.
- 3. Άσκηση σωματικής βίας:** Σωματική βία που δεν έχει σεξουαλική φύση
- 4. Εξαναγκαστικός γάμος:** Οποιοσδήποτε γάμος διεξάγεται χωρίς την πλήρη συναίνεση και των δύο μερών και για τον οποίο χρησιμοποιείται η χρήση πίεσης.
- 5. Άρνηση πόρων, ευκαιριών ή υπηρεσιών**
- 6. Ψυχολογική/Συναισθηματική κακοποίηση:** Πρόκληση διανοητικής ή συναισθηματικής οδύνης ή βλάβης. Παραδείγματα περιλαμβάνουν οι απειλές σωματικής ή σεξουαλικής βίας, ο εκφοβισμός, η ταπείνωση, η εξαναγκαστική απομόνωση, η έμμονη παρενοχλητική παρακολούθηση, η καταστροφή αγαπημένων αντικειμένων κ.λπ.
- 7. Σεξ επιβίωσης/Σεξουαλική εκμετάλλευση:** Οποιαδήποτε κατάχρηση θέσης, εξουσίας, τρωτότητας ή εμπιστοσύνης για σεξουαλικούς σκοπούς. Αυτό περιλαμβάνει την εξασφάλιση κέρδους, οικονομικού, κοινωνικού ή πολιτικού, από τη σεξουαλική εκμετάλλευση άλλου.
- 8. Εμπορία ανθρώπων:** Η στρατολόγηση, η μεταφορά, η μετακίνηση, η εγκατάσταση ή η παραλαβή προσώπων, μέσω της απειλής ή της χρήσης βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, της απαγωγής, του δόλου, της εξαπάτησης[...] με σκοπό την εκμετάλλευση

Ορολογία σχετικά με την Έμφυλη Βία

Οι βασικοί όροι και οι έννοιες σχετικά με την έμφυλη βία αποτελούν τον πυρήνα αυτού του οδηγού, καθώς η κατανόησή τους διασφαλίζει ότι το προσωπικό κατέχει τις βασικές γνώσεις και πληροφορίες σχετικά με την έμφυλη βία. Αυτές οι έννοιες είναι επίσης αδιαχώρητες από την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εντός του δεδομένου κάθε φορά πλαισίου.

ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ: Αποδοχή ή συγκατάθεση μετά από ώριμη σκέψη. Το συναιών άτομο κατανοεί πλήρως τις συνέπειες της συναίνεσης του/της και συμφωνεί ελεύθερα, χωρίς καμία πίεση ή εξαναγκασμό.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ: Αναφέρεται στον εντοπισμό περιστατικού έμφυλης βίας. Συχνά οι επιζώντες/ούσες επιλέγουν να μην αποκαλύψουν GBV (Gender Based Violence) ή να ζητήσουν βοήθεια

ΕΠΙΖΩΣΑ: Γυναίκα ή κορίτσι που έχει υποστεί έμφυλη βία. Οι όροι “θύμα” και “επιζώσα” μπορούν να χρησιμοποιηθούν εναλλακτικά. Ο όρος «θύμα» χρησιμοποιείται κυρίως στον νομικό και τον ιατρικό τομέα. Ο όρος «επιζώσα/ών» προτιμάται σε τομείς όπως οι ψυχολογικές και κοινωνικές υπηρεσίες επειδή υποδηλώνει το ψυχικό σθένος και την ανθεκτικότητα.

ΔΡΑΣΤΗΣ: Άτομο, ομάδα ατόμων ή θεσμός που ασκεί άμεσα ή στηρίζει με οποιονδήποτε τρόπο την κακοποίηση ή την άσκηση βίας σε άλλο άτομο παρά τη θέλησή του. Οι δράστες είναι σε θέση πραγματικής ή προσλαμβανόμενης δύναμης ως προς τη λήψη αποφάσεων και έτσι μπορούν να ασκήσουν έλεγχο επί των θυμάτων τους.

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΒΙΑ: Στο πλαίσιο αυτού του οδηγού στον όρο «σεξουαλική βία» συμπεριλαμβάνονται κατ’ ελάχιστο ο βιασμός/απόπειρα βιασμού, η σεξουαλική κακοποίηση και η σεξουαλική εκμετάλλευση. Η σεξουαλική βία είναι «οποιαδήποτε σεξουαλική πράξη, απόπειρα για σεξουαλική πράξη, ανεπιθύμητα σεξουαλικά σχόλια ή κινήσεις προς ή πράξεις για τη διακίνηση της σεξουαλικότητας ενός ατόμου, με χρήση εξαναγκασμού, απειλών βλάβης ή σωματικής βίας, από οποιοδήποτε άτομο ανεξάρτητα από τη σχέση του με το θύμα, ανεξάρτητα από το πλαίσιο, συμπεριλαμβανόμενων αλλά όχι περιορισμένων στο χώρο κατοικίας ή εργασίας». Η σεξουαλική βία λαμβάνει πολλές μορφές, όπως ο βιασμός, η σεξουαλική δουλεία και / ή η εμπορία ανθρώπων, η καταναγκαστική εγκυμοσύνη, η σεξουαλική παρενόχληση, η σεξουαλική εκμετάλλευση και οι καταναγκαστικές εκτρώσεις.

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ: Η μη επιθυμητή λεκτική ή σωματική συμπεριφορά σεξουαλικού χαρακτήρα. Η σεξουαλική παρενόχληση μπορεί να περιλαμβάνει οποιαδήποτε συμπεριφορά με σεξουαλικό κίνητρο που θεωρείται προσβλητική από τον δέκτη/δέκτριά της.

ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ: Όλες οι πράξεις φυσικής, σεξουαλικής, ψυχολογικής ή οικονομικής βίας οι οποίες συμβαίνουν εντός της οικογένειας ή οικογενειακής μονάδας ή μεταξύ πρώην ή νυν συζύγων ή συντρόφων, ανεξάρτητα ή όχι του κατά πόσο ο δράστης μοιράζεται ή έχει μοιραστεί την ίδια κατοικία με το θύμα.

ΠΡΩΩΡΟΣ ΓΑΜΟΣ: Κάθε μορφή γάμου που συμπεριλαμβάνει ένα άτομο μικρότερο από 18 ετών. Οι περισσότεροι πρόωροι γάμοι είναι οργανωμένοι από, και βασίζονται στη συγκατάθεση των γονέων.

ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΕΚΤΡΩΣΗ: Εκτέλεσης έκτρωσης σε γυναίκα χωρίς την προηγούμενη και ρητή συγκατάθεσή της

ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΣΤΕΙΡΩΣΗ: Πραγματοποίηση χειρουργικής επέμβασης η οποία έχει ως σκοπό ή αποτέλεσμα την παύση της ικανότητας της γυναίκας να αναπαράγει κατά φυσικό τρόπο χωρίς την προηγούμενη και ρητή συγκατάθεση ή κατανόηση της διαδικασίας.

ΑΚΡΩΤΗΡΙΑΣΜΟΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΓΕΝΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ (FGM): Όλες οι διαδικασίες που συνεπάγονται μερική ή ολική αφαίρεση των εξωτερικών γυναικείων γεννητικών οργάνων, ή οποιαδήποτε άλλη βλάβη στα γυναικεία γεννητικά όργανα για μη ιατρικούς λόγους.

ΦΟΝΟΙ ΓΙΑ ΛΟΓΟΥΣ ΤΙΜΗΣ: Δολοφονίες από οικογένειες σε μέλη τους τα οποία πιστεύεται ότι έφεραν “ντροπή” στο οικογενειακό όνομα. Αυτή η “ντροπή” θα μπορούσε να προκληθεί επειδή ένα θύμα αρνείται να εισέλθει σε ένα συμφωνημένο γάμο ή επειδή έχει συνάψει σχέση που η οικογένεια θεωρεί ακατάλληλη.

ΜΗ ΕΜΦΑΝΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ Η ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ (STALKING): Εσκεμμένη συμπεριφορά η οποία κατατείνει στην επαναλαμβανόμενη απειλητική συμπεριφορά κατά άλλου προσώπου, προκαλώντας τον φόβο για τον ίδιο ή την ασφάλειά του

2

Το ζήτημα της Κουλτούρας

Οι επαγγελματίες που εργάζονται με επιζώσες/επιζώντες έμφυλης βίας οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη και να αντιμετωπίζουν τα προβλήματα που βιώνουν άτομα από διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα. Αυτό, αναγκαστικά, οδηγεί σε μια «πολιτιστικά κατάλληλη» ή «πολιτισμικά διαφοροποιημένη» προσέγγιση, στην οποία οι πολιτισμικές διαμεσολαβήτριες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο.

Καθώς η κουλτούρα είναι μια μάλλον δυσπροσδιόριστη έννοια, έχουν γίνει αρκετές προσπάθειες για τον ορισμό της. Το λεξικό του Cambridge περιγράφει την κουλτούρα ως “τον τρόπο ζωής, ιδιαιτέρως τα γενικά έθιμα και τις πεποιθήσεις, μιας συγκεκριμένης ομάδας ανθρώπων σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή”, ενώ ο Chrisman (1991) χρησιμοποιεί έναν πιο λεπτομερή ορισμό, υποστηρίζοντας ότι “...παρέχει στους ανθρώπους τρόπους να βγάζουμε νόημα από τη ζωή, βοηθώντας να αποδώσουμε νόημα στις σκέψεις, τις συμπεριφορές και τα γεγονότα και επιτρέποντάς μας να κάνουμε υποθέσεις σχετικά με τη ζωή και πώς θα έπρεπε να τη ζούμε”.

Η κουλτούρα οφείλει να διαφοροποιείται σαν έννοια από τον πολιτισμό. Ο πολιτισμός χρησιμοποιείται για να περιγράψει ένα τελικό στάδιο και ένα υψηλότερο επίπεδο οργάνωσης της κοινωνικής ζωής (Williams [1976]). Η κουλτούρα, από την άλλη πλευρά, αναφέρεται συνήθως σε μια αναλυτική και όχι σε μια περιγραφική ανθρωπολογική κατηγορία που έχει χρησιμοποιηθεί για να εξετάσει τους τύπους και τα πρότυπα της ανθρώπινης συμπεριφοράς σε διαφορετικό κοινωνικο-ιστορικό πλαίσιο. Ένας από τους πρώτους ορισμούς επίσης αναφέρει πως «Κουλτούρα ή

πολιτισμός στην ευρεία εθνογραφική της έννοια είναι αυτό το περίπλοκο σύνολο που περιλαμβάνει γνώση, πίστη, τέχνη, ηθική, νόμους, έθιμα και κάθε άλλη ικανότητα και συνήθειες που αποκτούν οι άνθρωποι ως μέλη μιας κοινωνίας» (Tylor, 1871). Με βάση τα παραπάνω, μπορούμε να πούμε ότι όλα τα άτομα είναι «όντα με κουλτούρα», επειδή οι αξίες, οι κανόνες και οι συμπεριφορές του καθενός επηρεάζονται από την κουλτούρα. Ωστόσο, παρά τη δύναμη των πολιτισμικών επιρροών, τα άτομα εντός κάθε κουλτούρας διαφέρουν σημαντικά, στο βαθμό που πρόκειται για μια διαδικασία διαρκούς (επανα)διαπραγμάτευσης μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών ομάδων και της κυρίαρχης κουλτούρας.

Με ποιο τρόπο σχετίζεται η Κουλτούρα με την Έμφυλη Βία;

Οι κουλτούρες των εθνοτικών ομάδων και των κοινοτήτων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά εθνο-πολιτισμικής ταυτότητας, καθορίζουν όσα αξιολογούνται ως «παράβαση» από τους παραδοσιακούς ρόλους και τους κανόνες των πατριαρχικών έμφυλων ρόλων, ενώ παράλληλα (οι κουλτούρες) λειτουργούν ως θεματοφύλακες των ορίων του τι θεωρείται ή δεν κρίνεται πρέπον. Η κουλτούρα επηρεάζει επίσης τον τρόπο με τον οποίο γίνεται αντιληπτή η έμφυλη βία. Μαζί με άλλα συστήματα συμβάλλει στον καθορισμό της αξίας των ατόμων ανάλογα με το φύλο και τη σεξουαλικότητά τους. Είναι μια από τις καθοριστικές παραμέτρους για το τι είναι η αρρενωπότητα και για το αν η τοξική αρρενωπότητα θα είναι η αυτή που θα κυριαρχήσει στον δημόσιο λόγο.

Πώς επηρεάζει η κουλτούρα επαγγελματίες και πολιτισμικές/ους διαμεσολαβήτριες/ες που εργάζονται με επιζώσες έμφυλης βίας;

Ενώ συχνά αναγνωρίζουμε τη σημασία της κουλτούρας ως προς τις εμπειρίες των επιζώντων/επιζωσών έμφυλης βίας, η κουλτούρα αποτελεί επίσης το πλαίσιο των εμπειριών των ίδιων των επαγγελματιών. Για όσους/ες εργάζονται με ανθρώπους από διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να προσπαθούν να ξεπεράσουν τον εθνοκεντρισμό τους, καθώς μπορεί να οδηγήσει σε παρανοήσεις, προκαταλήψεις και ακόμη και σε διακρίσεις και σε ρατσιστικές συμπεριφορές. Μια τέτοια συνεργασία ενέχει επίσης τον κίνδυνο για τους επαγγελματίες (κοινωνικούς/ες επιστήμονες, γιατρούς, δικηγόρους, διερμηνείς) να καταφεύγουν σε στερεότυπα όταν προσπαθούν να αξιολογήσουν την κατάσταση μιας επιζώσας. Αυτό συμπεριλαμβάνει παραδοχές σχετικά με τα χαρακτηριστικά ενός ατόμου βασισμένων σε έναν πρότυπο, απλοϊκό χαρακτηρισμό της κουλτούρας τους. Με δεδομένα όσα έχουν ήδη συζητηθεί σχετικά με την έννοια της κουλτούρας, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι σε κάθε κουλτούρα τα άτομα θα διαφέρουν σημαντικά. Η ατομική και συλλογική ταυτότητα διαμορφώνεται μέσα σε συγκεκριμένες πολιτιστικές πρακτικές, η κουλτούρα όμως μπορεί ταυτόχρονα να αποτελεί για τα υποκείμενα τόσο πηγή, όσο και μέσο αντίστασης στην καταπίεση. Υπό αυτή την έννοια, οι επιζώσες θα μπορούσαν να υιοθετήσουν τις αξίες τους, να διαμορφώσουν τις πεποιθήσεις τους και να δομήσουν

τις συμπεριφορές τους με έναν τρόπο που είναι μάλλον ιδιοσυγκρασιακός ή ασυνήθιστος αν ιδωθεί από τη σκοπιά της κυρίαρχης κουλτούρας της κοινότητάς τους.

Τα στερεότυπα σχετίζονται επίσης με τη δυσπιστία που βιώνουν κάποιες/οι επιζώσες/επιζώντες απέναντι στις διάφορες υπηρεσίες, καθώς μεγεθύνουν τον ήδη υπάρχοντα φόβο ότι θα τύχουν κακομεταχείρισης εξαιτίας των παραδοχών που κάνουν οι επαγγελματίες σχετικά με το πολιτισμικό τους υπόβαθρο. Οι αντιλήψεις για την κουλτούρα, οι έμφυλες και οι φυλετικές διακρίσεις μπορούν να ορθώσουν εμπόδια στην πρόσβαση σε υπηρεσίες και υποστηρικτικούς πόρους, στο σύστημα νομικής υποστήριξης και σε άλλα είδη βοήθειας.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι γενικές πληροφορίες για διαφορετικές κουλτούρες μπορούν να είναι χρήσιμες ως βοηθητικές ενδείξεις, ειδικά όταν πρόκειται για περιστατικά έμφυλης βίας, αλλά δεν πρέπει ποτέ να θεωρείται ότι αφορούν σε κάθε υποκείμενο και δεν θα πρέπει να είναι ο αποκλειστικός καθοριστικός παράγοντας των επαγγελματικών επιλογών που γίνονται.

3

Κατευθυντήριες Αρχές για διερμηνείς και πολιτισμικούς/ες διαμεσολαβητές/τριες που εργάζονται σε δομές υποστήριξης για επιζώσες έμφυλης βίας

Οι επιζώσες έμφυλης βίας μπορεί να αισθάνονται ντροπή, φόβο, ενοχή και δυσπιστία, συναισθήματα τα οποία μπορούν να γίνουν εμπόδια στην αποτελεσματική επικοινωνία μαζί τους. Οι διερμηνείς/πολιτισμικοί/ες διαμεσολαβητές/τριες θα πρέπει να έχουν σα στόχο να μειώσουν αυτά τα εμπόδια, διατηρώντας τον επαγγελματισμό τους και λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τον ευαίσθητο χαρακτήρα των περιστατικών στα οποία εμπλέκονται.

Οι ακόλουθες κατευθυντήριες αρχές για διερμηνείς που εργάζονται με επιζώσες αποτελούν τους βασικούς κανόνες που χρειάζεται να γνωρίζουν ανά πάσα στιγμή και να εφαρμόζουν σε όλα τα στάδια της εργασίας τους.

Εμπιστευτικότητα

Η εμπιστευτικότητα συνδέεται στενά με την ικανότητα των παρόχων υπηρεσιών να προσφέρουν με επιτυχία τις υπηρεσίες τους και αποτελεί μία από τις βασικές αρχές επαγγελματικής δεοντολογίας των διερμηνέων. Σε περίπτωση εργασίας με επιζώσες έμφυλης βίας, ενδέχεται να χρειαστεί να ληφθούν υπόψη επιπλέον παράμετροι. Πολλές επιζώσες ίσως εκφράσουν φόβο ή ντροπή σχετικά με την πιθανότητα να μάθει η οικογένεια ή η κοινότητά τους για τις εμπειρίες τους. Είναι επιτακτικό να βεβαιώνονται οι επιζώσες για τη δέσμευση εμπιστευτικότητας στις αλληλεπιδράσεις τους με διερμηνείς/διαμεσολαβητές/τριες πριν και μετά από κάθε συνεδρία.

Όλοι οι διερμηνείς οφείλουν να δεσμεύονται από γραπτό κώδικα εμπιστευτικότητας και δεν πρέπει να αποκαλύπτουν τίποτα σε κανένα άτομο εκτός της συνεδρίας χωρίς τη γραπτή και εκπεφρασμένη συναίνεση των εξυπηρετούμενων επιζώντων έμφυλης βίας.

Αντικειμενικότητα

Η κατανόηση των συναισθηματικών πτυχών της συνεργασίας με επιζώσες έμφυλης βίας έχει κομβική σημασία για διερμηνείς και άλλους παρόχους υπηρεσιών. Η συζήτηση για περιστατικά ή για τις επιπτώσεις της σεξουαλικής και έμφυλης βίας μπορεί να αποτελέσει πρόκληση για παρέμβαση από τους επαγγελματίες, συμπεριλαμβανομένων των πολιτισμικών μεσολαβητών. Ωστόσο, οι πολιτισμικές διαμεσολαβήτριες πρέπει να διατηρούν τον επαγγελματισμό και την αμεροληψία τους και να γνωρίζουν και να έχουν γνώση των δικών τους περιορισμών. Σε περίπτωση που πιστεύουν ότι μπορεί να τις δυσκολέψει ιδιαίτερα ο χειρισμός συγκεκριμένων περιπτώσεων, θα πρέπει να ενημερώσουν την υπηρεσία τους και να τους δοθεί η δυνατότητα να αποσυρθούν.

Επιπλέον, οι διερμηνείς πρέπει να λάβουν υπόψη ότι τόσο η λεκτική όσο και η εξωλεκτική επικοινωνία τους δεν πρέπει να δημιουργεί καμία ένδειξη ότι θεωρούν ότι οι συμπεριφορές, η διαγωγή ή οι αποκαλύψεις των επιζωσών είναι ανάρμοστες. Είναι επίσης σημαντικό οι διερμηνείς να μην βγαίνουν εκτός

του ρόλου τους, και δεν πρέπει επουδενί να προσπαθήσουν να προσφέρουν πρόσθετες υπηρεσίες ή βοήθεια στις επιζώσες. Η τήρηση των προαναφερθέντων ορίων μπορεί να έχει πρόσθετη βαρύτητα σε περίπτωση επιζωσών έμφυλης βίας που βρίσκονται σε ευάλωτη θέση και πρέπει να διαχειριστούν τόσο στην εμπειρία και το τραύμα τους, όσο και τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται για την επίτευξη των στόχων τους.

Ακρίβεια

Οι πολιτισμικοί διαμεσολαβητές/διερμηνείς πρέπει να μεταφέρουν πλήρως και με ακρίβεια το λόγο των επιζώντων και των παρόχων υπηρεσιών. Δεν πρέπει να προσθέτουν ή να αφαιρούν τίποτα από αυτά που έχουν ειπωθεί. Η χρήση και των δύο ομιλούμενων γλωσσών πρέπει να είναι επαρκής και πρέπει να συμπεριλαμβάνει μια-έστω βασική- κατανόηση του πολιτισμικού πλαισίου. Επιπλέον, οι διερμηνείς πρέπει να επιδιώκουν τη μεταφορά του τόνου, του συναισθήματος και της έμφασης της έκφρασης των ομιλητών/τριών. Εάν η διερμηνεία χρειάζεται διευκρινήσεις για να μπορέσει να μεταφέρει με ακρίβεια το νόημα μιας λέξης ή φράσης, αυτό πρέπει να γίνει σαφές και στις δύο άλλες συνομιλήτριες, την σύμβουλο και την εξυπηρετούμενη.

Οι πολιτισμικές διαμεσολαβήτριες που δουλεύουν με επιζώσες έμφυλης βίας πρέπει, επίσης, να είναι εξοικειωμένες και άνετες με τη χρήση όρων σεξουαλικού περιεχομένου,

όπως και να έχουν επαρκή γλωσσική ικανότητα ώστε να μεταφράζουν ιατρική και νομική ορολογία. Για να εξασφαλιστεί αυτό, οι φορείς στους οποίους εργάζονται πρέπει να τους ενημερώσουν για τη σχετική ανάγκη πριν τη συνάντηση με τον/την επιζώντα/επιζώσα και να συνομιλούν με τις διερμηνείς και μετά το πέρας της, ώστε να παρέχουν απαραίτητες διευκρινήσεις.

Κατάχρηση Εξουσίας

Οι διερμηνείς/πολιτισμικές διαμεσολαβήτριες δεν πρέπει ποτέ να ζητήσουν ή να αποδεχτούν κανενός τύπου υπηρεσία, αμοιβές και προνόμια από εξυπηρετούμενες/ους, με κανένα τρόπο. Αυτό συμπεριλαμβάνει δωροδοκίες από εξυπηρετούμενες ή τρίτους για δικό τους όφελος ή άλλων. Περιορισμοί του ρόλου του πολιτισμικού διαμεσολαβητή/διερμηνέα

Ο ρόλος των διερμηνέων δεν συμπεριλαμβάνει το να αποφασίζουν εάν οι αποκαλύψεις των επιζωσών είναι ή όχι αληθείς. Επίσης, δεν πρέπει να εκφράζουν καμία άποψη για το περιστατικό ή για τον τρόπο που εξελίσσεται η υπόθεση.

Με μια ματιά

- Οι διερμηνείς/πολιτισμικοί διαμεσολαβητές/τριες πρέπει να:
- Εξασφαλίζουν πως δεν εκφράζουν καμία κριτική σε σχέση με τη συμπεριφορά, τις επιλογές ή τις εμπειρίες μιας επιζώσας, είτε με λεκτικό είτε με μη λεκτικό τρόπο.
- Ενημερώνουν τους επιζώντες/επιζώσες έμφυλης βίας όσον αφορά το ρόλο και την επαγγελματική υποχρέωση που έχουν να σέβονται την εμπιστευτικότητα.
- Νιώθουν άνετα να μεταφράζουν συγκεκριμένους όρους, ειδικά στο πλαίσιο της σεξουαλικής βίας.
- Ενημερώνουν τους εργοδότες τους το αν έχουν κάποια προηγούμενη επαφή/γνωριμία με την επιζώσα πριν την έναρξη της συνεδρίας.
- Επιδεικνύουν έμπρακτα την αποδοχή της πρακτικής των ίσων ευκαιριών και της νομοθεσίας για ισότητα των φύλων.
- Αναζητούν επιπλέον εκπαίδευση και να χρησιμοποιούν μηχανισμούς υποστήριξης (π.χ. κλινική επίβλεψη) όταν είναι διαθέσιμοι και τους προσφέρονται.

Χρήσιμες πηγές για διερμηνείς/Πολιτισμικές-ους Διαμεσολαβήτριες/ητές

<http://womensos.gr/>

<https://aiic.net/>

<https://el.glosbe.com/>

<https://forvo.com/>

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Chrisman, N.J. (1991). Cultural Systems. *Cancer Nursing: A Comprehensive Textbook*. M. R. G. M. Baird S, WB Saunders Co, 45-54.
- Council of Europe (2011). Σύμβαση του Συμβούλιου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168008482e>
- Glasgow Violence Against Women Partnership (2011) Good practice guidance on Interpreting for women who have experienced gender based violence. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <http://www.womenssupportproject.co.uk/userfiles/file/GVAWP%20Good%20Practice%20Guide%202011%20Final%20Nov.pdf>
- Transnational Project "BUILDING A SAFETY NET FOR REFUGEE AND MIGRANT WOMEN", Training Resource Package: Introduction into GBV core concepts, principles and approaches for non specialized professionals. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <http://buildingasafetynet.org/wp-content/uploads/2019/04/Diotima-Interagency-Training-Package-Net.pdf>
- Tylor, E. B. (1958). *Primitive culture*. New York: Harper.
- UN (15 Νοεμβρίου 2000), Πρωτόκολλο για την Αποτροπή, την Καταστολή και την Τιμωρία της Παράνομης Διακίνησης Προσώπων με σκοπό τη Σεξουαλική και Οικονομική Εκμετάλλευση, ιδιαίτερα Γυναικών και Παιδιών, Διαθέσιμο διαδικτυακά: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/protocoltraffickinginpersons.aspx>
- UNHCR (2003) *Sexual & Gender Based Violence against Refugees, Returnees & Internally Displaced Persons: Guidelines for prevention and response*, p.7. Διαθέσιμο διαδικτυακά: <http://www.unhcr.org/3f696bcc4.html>
- Williams, R. (1976). *Keywords: A vocabulary of culture and society*. New York: Oxford University Press.

MINISTRY OF LABOUR AND SOCIAL AFFAIRS
GENERAL SECRETARIAT
FOR FAMILY POLICY AND
GENDER EQUALITY

ΚΕΘΙ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΗΣ

This Project is co-funded by the Rights, Equality and Citizenship Programme of the European Union
The content of this document represents the views of the author only and is his/her sole responsibility.
The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.